

	Центральнoукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Методика факультативної та гурткової роботи			
		Вибірковий компонент			
Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка				
Спеціальність	014.04 Середня освіта (Математика), 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), 014.07 Середня освіта (Географія)				
Освітня програма	Середня освіта (Математика та Фізика), Середня освіта (Біологія та здоров'я людини, Хімія), Середня освіта (Географія) та красзнавчо-туристична робота				
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)				
Форма навчання	денна				
Курс	II, III				
Семестр	весняний				
Обсяг дисципліни	Кредити	3	Години	90	
	Лекційні			20	
	Практичні/семінарські			14	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			56	
Семестровий контроль	Залік				
Викладач	Чистякова Людмила Олександрівна доктор педагогічних наук, професор				
Контактна інформація	l.o.chystiakova@cuspu.edu.ua				
Кафедра	кафедра технологічної та професійної освіти				
Факультет	інформаційних технологій, математики та природничих наук				
Предмет навчання	<i>Предметом навчальної дисципліни «Методика факультативної та гурткової роботи» є процес формування педагогічного світогляду, набуття знань про інноваційні процеси навчання, розвитку і виховання здобувачів освіти в ЗЗСО та позашкільному навчальному закладі, розвиток умінь організувати, планувати та реалізовувати освітній процес з урахуванням сучасних досягнень теорії і практики позашкільної освіти.</i>				
Мета	<i>Мета</i> вивчення курсу «Методика факультативної та гурткової роботи» полягає в оволодінні майбутніми педагогами необхідними знаннями, уміннями і навичками проведення позаурочної роботи зі здобувачами освіти, формування готовності майбутніх фахівців до ефективного застосування набутих знань у освітньому процесі.				
Компетентності	<p>Загальні: ІК 01. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі освіти в процесі навчання за відповідною спеціальністю, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК 05. Здатність отримувати, опрацьовувати й відтворювати інформацію державною та іноземною мовами. ЗК 06. Навички дотримання вимог соціальної та корпоративної безпеки.</p> <p>ЗК 15. Здатність до використання знань та умінь специфічних для галузі педагогіка з відповідних спеціальностей для викладацької, навчально-виховної, науково-методичної і організаційно-керівницької діяльності</p> <p>Спеціальні (Фахові):</p>				

	<p>ФК 01.Здатність розвивати в учнів техніку розуміння, мислення, дії, рефлексії; розвивати внутрішній потенціал і коригувати окремі сторони особистості;</p> <p>ФК 02.Здатність до рефлексії й осмислення власних та інших систем професійних цінностей; розвитку професійних здібностей та практичних навичок (педагогічної майстерності);</p> <p>ФК 03. Володіння прийомами саморегуляції, педагогічним тактом у будь-яких педагогічних ситуаціях;</p> <p>ФК 04. Здатність встановлювати внутрішньо предметні та міжпредметні зв'язки;</p> <p>ФК 05. Здатність здійснювати моніторинг освітнього процесу з метою вдосконалення методики організації навчання;</p> <p>ФК 06. Здатність формувати та розвивати значущі психофізіологічні функції організму дітей, професійно важливі якості особистості, загальні (інтелектуальні, фізичні, творчі та ін.) і спеціальні (математичні, художні, технічні та ін.) здібності;</p> <p>ФК 07. Здатність усвідомлювати наявність інтеграційних процесів як умови існування та розвитку соціально-природного середовища;</p> <p>ФК 08. Здатність до творчого процесу, а саме: генерування ідей, висування гіпотез, фантазування, асоціативного мислення тощо;</p> <p>ФК 09. Бачення суперечностей, перенесення знань й умінь у нові ситуації, відмова від нав'язливих ідей, подолання інертності та надмірної критичності мислення, незалежність суджень.</p>
<p>Програмні результати</p>	<p>ПРН 02. Отримувати, опрацьовувати й відтворювати за допомогою графічних, математичних, лінгвістичних та ін. засобів інформації з предметної області державною та іноземною мовами.</p> <p>ПРН 03. Здійснювати системний аналіз педагогічних і технічних систем, процесів та ситуацій, вивчати передовий педагогічний та виробничий досвід, впроваджувати досягнення вітчизняної й зарубіжної психології, педагогіки, методики викладання та науки і техніки.</p> <p>ПРН 07. Планувати та організовувати власну професійну діяльність, а також діяльність учнів в освітньому процесі по оволодінню навчальним матеріалом, який передбачений навчальними програмами, забезпечувати необхідні умови для раціонального використання навчального часу, навчально-методичного забезпечення, інформаційних та ін. ресурсів.</p> <p>ПРН 09. Реалізовувати освітні проекти за допомогою доцільних вербальних та невербальних засобів спілкування, керувати пізнавальною діяльністю учнів під час освітнього процесу.</p> <p>ПРН 10. Включатися у взаємодію з іншими суб'єктами освітнього процесу, налагоджувати зв'язки в учнівських колективах, а також конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації, володіти методами саморегуляції емоційного стану.</p> <p>ПРН 14. Демонструвати винахідливість, креативність, оригінальність під час вирішення навчально-виховних ситуацій, що пов'язані з динамічними особливостями навчального процесу.</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Розділ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</p> <p>Тема 1. Поняття позашкільної діяльності в освітньому процесі.</p> <p>Основні типи позашкільних навчальних закладів. Основні завдання позашкільної роботи. Принципи організації позашкільної роботи: принцип добровільності вибору, принцип масовості позакласної та позашкільної роботи, принцип опори на самостійність, індивідуальність та прояв ініціативи, принцип суспільно-корисної спрямованості та творчого характеру різних видів позакласної та позашкільної роботи.</p> <p>Тема 2. Принципи та функції організації позашкільної роботи школярів.</p> <p>Головні функції позашкільної освіти школярів: пізнавальна; соціальна, виховна, ціннісно-орієнтаційна, творча, комунікативна, рекреаційна. Взаємозв'язок основних функцій позашкільної освіти. Особливості змісту, методів, форм позашкільної діяльності школярів. Педагогічні засади, етапи та структура позашкільної діяльності школярів. Зміст групової діяльності, яка реалізується під час позашкільної освіти. Типи ігрових моделей, які використовуються під час організації позашкільної діяльності.</p> <p>Тема 3. Форми організації позашкільної роботи з учнями.</p>

Загальнопедагогічні масові форми організації позаурочної діяльності учнів: екскурсії, гуртки, конференції, виставки, зльоти. Специфічні форми організації позаурочної діяльності учнів: студії народних ремесел, клуби за інтересами, майстер-класи, школи художньо-естетичного напрямку, творчі об'єднання. Особливості організації специфічних форм та загальна методика їх підготовки і проведення.

Тема 4. Форми організації гурткових занять.
Індивідуальні, групові та масові форми організації гурткових занять. Характеристика основних форм організації навчальної діяльності школярів на гурткових заняттях. Вимоги до діяльності закладів позашкільної освіти та типові навчальні плани.

Тема 5. Особливості професійної діяльності керівника гуртка.
Професійні обов'язки та документація керівника гуртка. Рівні гурткової роботи. Характеристика системи гурткової роботи. Компоненти системи гурткової роботи. Керівник гуртка – організатор позашкільної діяльності школярів. Типи, функції та завдання гурткової роботи. Освітній, розвивальний і виховний потенціал учнівських гуртків. Навчальні програми. Авторські навчальні програми гуртків з народних ремесел. Створення та організація гуртка.

Тема 6. Дидактичні основи освітнього процесу в гуртках.
Методи і засоби позаурочної діяльності. Взаємозв'язок методів і прийомів на гурткових заняттях. Інноваційні педагогічні технології на гурткових заняттях. Критерії вибору інноваційних педагогічних технологій відповідно до освітніх цілей суб'єктів педагогічної діяльності. Діяльнісно орієнтовані інноваційні педагогічні технології. Компетентісно орієнтовані інноваційні педагогічні технології. Розвиток «soft skills» на гурткових заняттях.

Розділ 2. ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

Тема 7. Основні принципи діяльності гуртків позашкільної освіти.
Принципи діяльності гуртків позашкільної освіти: самоврядування, науковості, зв'язок з життям, комплексності (єдності морального, трудового та естетичного виховання), диференційованого підходу, послідовності. Форми і методи гурткових занять. Типологізація гуртків позашкільної освіти за різними критеріальними ознаками.

Тема 8. Організаційні форми навчання в закладі позашкільної освіти.
Характеристика основних форм позашкільної навчальної діяльності. Практикум. Факультативні заняття. Екскурсії. Консультації. Особливості організації та загальна методика проведення. Проведення науково-технічних, ювілейних, святкових вечорів, зустрічей з майстрами декоративно-прикладного мистецтва, новаторами виробництва. Організація виставок, олімпіад, турнірів, конкурсів трудової майстерності.

Тема 9. Застосування проєктної методики в позашкільній діяльності.
Організація занять в гуртку. Типи та структура занять в гуртку. Особистісно-орієнтовані технології організації позашкільної діяльності. Метод проєктів на гурткових заняттях. Етапи проєктування. Результати проєктної діяльності.

Тема 10. Організація та проведення масових форм позаурочної роботи в освітньому процесі школи.
Вплив масових форм позаурочної роботи на виховання учнів. Проведення науково-технічних, ювілейних, святкових вечорів, зустрічей з фахівцями, новаторами. Організація виставок, олімпіад, турнірів, конкурсів.

Критерії оцінювання роботи студентів

Критерії оцінювання теоретичних знань:

1. Початковий рівень (1-3 бал). Теоретичний зміст курсу

засвоений лише фрагментарно. Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, зумовлена нечіткими уявленнями про процеси. Студент слабо орієнтується в термінології та поняттях, допускає ряд помилок, які впливають на зміст питань що вивчаються.

II. Середній рівень (4-5 бали). Теоретичний зміст курсу засвоений частково. Студент знає основні поняття, на підтвердження певних думок може наводити приклади з допомогою або під керівництвом викладача, допускає ряд неточностей та/або помилок, що суттєво не впливають на зміст питань що вивчаються.

III. Достатній рівень (6-8 бали). Теоретичний зміст курсу засвоєно у достатній мірі. Студент володіє термінологією, пояснює основні поняття, вміє наводити окремі приклади на підтвердження певних думок самостійно або з допомогою викладача, але може допускати незначну кількість неточностей та/або помилок.

IV. Високий рівень (9-10 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєно повністю. Студент вільно володіє вивченим програмовим матеріалом, вміє опрацьовувати інформацію, орієнтується в термінології та/або поняттях, уміло послуговується необхідним матеріалом інноваційного характеру, наводить необхідні приклади, може допускати неточності, які не впливають на зміст питань що вивчаються.

Виконання практичних робіт, відповідно до теми, що вивчається, оцінюються максимально по 10 балів кожна. Критерії оцінювання практичних робіт:

I. Початковий рівень (1 - 3 бали). Практична робота виконана на низькому рівні, відсутня частина необхідної інформації, ілюстративний матеріал, які містять суттєві неточності. Студент не проявляє здатності до співпраці під час виконання практичної роботи в групі, виявляє слабкі результати у пошуці та вмінні працювати з інформаційними джерелами та/або застосовує не актуальну чи застарілу літературу. Студент може зі сторонньою допомогою частково виправляти помилки та неточності у роботі.

II. Середній рівень (4-5 балів). Практичні роботи можуть містити неточності у виконаних завданнях, представлений інформації, ілюстративному матеріалі. Студент здатен після консультації викладача виправляти помилки, допущені у роботі неточності, здатен виконувати завдання та/або опрацьовувати інформаційні джерела з допомогою або під керівництвом викладача, проявляє низький ступінь здатності до співпраці.

III. Достатній рівень (6-8 балів). Практичні роботи виконані у достатній мірі, може містити незначну кількість неточностей та/або помилок, які не впливають на якість кінцевого результату. Студент демонструє достатній рівень умінь самостійно або з допомогою викладача використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією. Студент проявляє достатню здатність до співпраці.

IV. Високий рівень (9-10 балів). Студент виконує всі завдання самостійно в обсязі та в межах вимог навчальної програми. Описова, ілюстративна частина виконані охайно, не містять помилок. Уміє аналізувати та застосовувати опановані знання у виконанні практичних робіт. Студент проявляє активність у співпраці, здатен творчо підходити до виконання завдань, пропонувати рішення, застосовувати інновації галузі, використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією.

<p>Політика курсу</p>	<p>ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА. Під час занять з дисципліни «Методика факультативної та гурткової роботи» відбувається жива комунікація, обмін ідеями і пропозиціями між студентами та викладачем щодо реалізації творчого задуму у виконанні практичних завдань. Позитивно впливає на оцінювання активна творча діяльність студента та власна концепція вирішення поставлених завдань згідно тем.</p> <p>ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАННЯ. Не допустимим є спізнення та пропуски занять студентами без поважних причин. Всі пропущені теми студент повинен опрацювати самостійно і скласти усі завдання, передбачені темою. Оцінювання відбувається за накопичувальною системою - поступово, якщо кількість пропущених занять без поважних причин становить 50%, то студент не може отримати більше 60 балів, оскільки не зміг засвоїти матеріал на належному рівні.</p> <p>АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу». Всі учасники навчального процесу в ЦДУ ім. В. Винниченка дотримуються принципів академічної доброчесності і несуть персональну відповідальність за їх дотримання. У разі виявлення плагіату чи підміни робіт під час виконання практичних, самостійних, індивідуальних завдань, студент отримує незадовільну оцінку. Детальніше в Положенні «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. www.mon.gov.ua – Міністерство освіти і науки України 2. www.nenc.gov.ua – Національний еколого-натуралістичний центр 3. www.udcpro.kiev.ua – Український державний центр позашкільної освіти 4. www.man.gov.ua – Мала академія наук України 5. https://imzo.gov.ua/ - Інститут модернізації змісту освіти
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Наукова література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14 2. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : методичний посібник/ А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с. 3. Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу: метод. посіб. / В.В. Вербицький, А.Е. Бойко, А.В. Корнієнко та ін.; за ред. В.В. Мачуського. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с. 4. Мелентьєв О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти / О.Б. Мелентьєв, О.М. Коберник. Умань: «АЛМП», 2013. 182 с. 5. Методичні рекомендації щодо реалізації ключової реформи Міністерства освіти і науки України «Нова українська школа» в позашкільлі. URL: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/01/mrrkr.pdf 6. Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти: методичний посібник / [А.Е. Бойко, В.В. Вербицький, А.В. Корнієнко, О.В. Литовченко; за ред. В.В. Мачуського]. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 223 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723075 7. Навчальні програми з позашкільної освіти науково-технічного напрямку / за ред. Биковського Т.В., Шкури Г. А. К.: УДЦПО, 2014. В. 1. 263 с.

8. Позашкільна освіта в Україні: навч. посіб. / За ред. О.В. Биковської. К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. 224 с.
9. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта і виховання: теоретико-дидактичний аспект: Монографія / Г.П. Пустовіт. Книга 1. Миколаїв: Видавництво МДУ ім. В.О. Сухомлинського, 2010. 379 с.
10. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О.В. Биковської. К.: ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с. URL <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/23320/1/Stratehiia%20Rozvytku%20Pozashkilni%20Osvity.pdf>
11. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. І. Лозової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. 156 с.
12. Чистякова Л.О. Організація і методика позаурочної роботи: курс лекцій Кропивницький: РА «Євгенія плюс», 2017. 98с
13. Чистякова Л.О. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів трудового навчання до позаурочної художньо-трудової діяльності учнів. Рівне: Видавець О.Зень, 2018. 410 с. С.100-142. ISBN978-617-601-264-1
14. Чистякова Л.О. Специфічні принципи навчання у позаурочній художньо-трудова діяльності учнів// Вища освіта України, №3 (додаток 2). 2014. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології», Том І.- С.331-334
15. Чистякова Л.О. Особливості організації гуртка з трудового навчання. Наукові записки. Випуск 8. Серія: Проблеми методики фізико-математичної та технологічної освіти. Частина І. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015/ 224 с. С.107-112.
16. Чистякова Л., Маклаков К., Левенець В. STEAM-підхід як засіб формування екологічної культури учнів на уроках технологій у контексті освіти для сталого розвитку. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. В. 221. 2025. С.118-124.
17. Яременко Л. Реалізація функцій організації дозвілля і формування творчих здібностей особистості в позашкільній освіті // Рідна школа. 2015. № 5/6. С. 62-66.
18. Kulyk, Ye., Kravchenko, L., Blyzniuk, M., **Chystiakova, L.** , Orlova,N., Bukhun,A. Pedagogical Technologies for Competent Training of Teachers in Ukrainian Professional Education, *International Journal of Education and Information Technologies*, vol. 16, pp. 29-38, 2022. DOI: 10.46300/9109.2022.16.3
<https://npublications.com/journals/articles.php?id=130>

Допоміжна

1. Биковська О.В. Особливості професійної підготовки педагогів для системи позашкільної освіти // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. URL: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/944/1/2.pdf>
2. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. пос. К.: Академвидав, 2011. 256 с.
3. Від профільного навчання до профільної освіти. Стратегія локальних змін позашкільного навчального закладу нового типу (з досвіду роботи Рівненського міського палацу дітей та молоді): наук.-метод. посібник / За ред. І.О. Первушевської. Рівне: ПДМ, 2010. 606 с.
4. Дозвілля школярів: ігри, конкурси, розваги / [упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко, Н. Чернякова]. К.: Шкільний світ, 2012. 126 с.
5. Кулішов В. С., Щипська Т. П. Реалізація сучасних освітніх практик у процесі позааудиторної навчальної діяльності майбутніх фахівців із поліграфії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* Випуск 80 том 1'2021 Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. С.162-167.